

POSTANOWIENIE Z DNIA 27 WRZEŚNIA 2011 R.

III KK 89/11

Przy braku wskazania w opisie czynu ciągłego konkretnego dnia miesiąca (albo innego punktu czasowego), podanego w wyroku jako końcowy moment zachowania sprawcy, za czas popełnienia tego przestępstwa, w rozumieniu art. 6 § 1 k.k., uznać należy ostatni dzień tego miesiąca.

Przewodniczący: sędzia SN D. Świecki.

Sędziowie SN: D. Rysińska (sprawozdawca), J. Szewczyk.

Prokurator Prokuratury Generalnej: J. Engelking.

Sąd Najwyższy w sprawie Grzegorza B., w przedmiocie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 27 września 2011 r., kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego od postanowienia Sądu Rejonowego w O. z dnia 19 lutego 2009 r.,

o d d a l i ł kasację (...).

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 19 lutego 2009 r. Sąd Rejonowy w O. zarządził wobec Grzegorza B., na podstawie art. 75 § 1 k.k., wykonanie kary pozbawienia wolności w rozmiarze 10 miesięcy, orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia 24 sierpnia 2007 r. uznając, że skazany w

okresie próby popełnił podobne przestępstwo umyślne, za które został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia 6 czerwca 2008 r. na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 4 lat. W obu przytoczonych sprawach Grzegorzowi B. przypisano popełnienie przestępstw zakwalifikowanych na podstawie art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., polegających na przywłaszczeniu na szkodę Urszuli B., w krótkich odstępach czasu i z powziętym z góry zamiarem, drewna w różnych gatunkach i ilościach – przez jego zbycie, po dokonaniu wyrębu z lasu stanowiącego współwłasność jego i żony, przy czym pierwszego z przestępstw skazany dopuścił się w okresie od jesieni 2005 r. do marca 2007 r., a drugiego w okresie od września 2007 r. do grudnia 2007 r.

Powyższe postanowienie uprawomocniło się bez zaskarżenia, obecnie zaś Prokurator Generalny wniósł od niego kasację na korzyść skazanego. Zarzucił w niej rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 75 § 1 k.k., polegające na zarządzeniu wobec Grzegorza B. wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności, pomimo braku określonej w tym przepisie przesłanki popełnienia przez skazanego w okresie próby podobnego przestępstwa umyślnego, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności. Na tej podstawie wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Przytoczony zarzut kasacyjny został oparty na twierdzeniu, że błędnie Sąd Rejonowy w zaskarżonym postanowieniu uznał, iż kolejnego, podobnego przestępstwa umyślnego skazany dopuścił się w okresie próby warunkowego zawieszenia poprzednio orzeczonej kary pozbawienia wolności, określonej wyrokiem wydanym w dniu 24 sierpnia 2007 r., w sprawie V K 228/07. Jak podniesiono w uzasadnieniu kasacji, wyrok w tej

sprawie uprawomocnił się w dniu 13 grudnia 2007 r., tj. z dniem wydania przez Sąd Okręgowy w O., w sprawie VII Ka 1513/07, rozstrzygnięcia utrzymującego w mocy zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego, kolejne natomiast przestępstwo skazany popełnił w okresie od września 2007 r. do grudnia 2007 r. Zdaniem Prokuratora Generalnego oznacza to więc, że przestępstwa tego skazany dopuścił się nie w okresie próby, a jedynie w okresie pomiędzy wydaniem wyroku Sądu Rejonowego w O. z dnia 24 sierpnia 2007 r. w sprawie V K 228/07, a jego uprawomocnieniem się, co świadczy o tym, że nie została spełniona określona w art. 75 § 1 k.k. przesłanka obligatoryjnego zarządzenia wykonania kary, a kwestię tę – przy uwzględnieniu uwarunkowań formalno i materialno-prawnych – można co najwyżej rozważać fakultatywnie, na płaszczyźnie art. 75 § 3 k.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja nie jest zasadna i nie może być uwzględniona.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że przytoczone na wstępie okoliczności faktyczne sprawy są bezdyskusyjne. W szczególności wypada zaznaczyć, że w podstawie faktycznej zaskarżonego kasacją postanowienia znalazło się ustalenie, iż okres próby warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, orzeczonej wobec Grzegorza B. wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia 24 sierpnia 2007 r., w sprawie V K 228/07, rozpoczął swój bieg z dniem jego uprawomocnienia się (art. 70 § 1 k.k.), tj. w dniu 13 grudnia 2007 r. W postanowieniu tym przyjęto również, że kolejnego przestępstwa – umyślnego, podobnego do przypisanego tym wyrokiem (co w sprawie niesporne) – skazany dopuścił się w okresie od września 2007 r. do grudnia 2007 r., za co został prawomocnie skazany w sprawie V K 101/08.

Ustaień tych w kasacji nie podważa się w sposób procesowy. Kwestionuje się natomiast – za pomocą zarzutu rażącej obrazy art. 75 § 1 k.k. – wysnuty na podstawie tych ustaleń wniosek co do zbieżności

czasowej okresu próby warunkowego zawieszenia wykonania kary, wynikającego z pierwszego skazania Grzegorza B., oraz faktu popełnienia przez niego, właśnie w tym okresie, kolejnego przestępstwa, objętego następnym prawomocnym skazaniem. Z pozoru zatem – przy uwzględnieniu, że zarzut naruszenia prawa materialnego polega m.in. na wytknięciu błędnego zastosowania przepisu prawa do przyjętych trafnie ustaleń faktycznych – mogłoby się wydawać, iż rozważany zarzut kasacyjny został sformułowany prawidłowo. Rzecz jednak w tym, że w prezentowanych realiach nie można nie dostrzec, iż kwestionowaną w kasacji konkluzję Sądu, w myśl której skazany dopuścił się przestępstwa w okresie próby, również należy zaliczyć do kategorii ustaleń faktycznych. Trudno więc uciec od oceny, że wyartykułowany w skardze kasacyjnej zarzut rażącego naruszenia art. 75 § 1 k.k. nie wysuwa w istocie twierdzenia o błędzie prawnym, lecz sprowadza się do zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych zaskarżonego postanowienia.

W ocenie tej utwierdza analiza uzasadnienia kasacji. Nie przedstawiono w nim żadnej innej argumentacji, niż zaprezentowana na wstępie niniejszego wyводу. Ograniczono się więc li tylko do wskazania omawianych ustaleń i wyrażenia wniosku przeciwstawnego stanowisku Sądu Rejonowego. Rzecz wręcz można, że w zasadzie w ogóle nie wiadomo, na jakiej podstawie w skardze twierdzi się, że do popełnienia przez Grzegorza B. kolejnego przestępstwa nie doszło w okresie biegu próby warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary. Domyślać się więc tylko można, że taki punkt widzenia wynika ze swoistego rozumienia określenia czasu popełnienia tegoż przestępstwa, który w prawomocnym wyroku został ustalony na okres od września 2007 r. do grudnia 2007 r. Jak wspomniano, w kasacji nie wysunięto tezy, że przy ewentualnym wyeliminowaniu hipotetycznych wad procesowych zaskarżonego orzeczenia możliwe byłoby przyjęcie bardziej precyzyjnych w tym zakresie

ustaleń. Na marginesie należy zauważyć, że danych do poczynienia takich ustaleń nie dostarczały ani wywody uzasadnień wyroków Sądów pierwszej i drugiej instancji, wydanych w sprawie V K 101/08, ani też stan dowodowy tej sprawy. Należało tu zwłaszcza zwrócić uwagę na treść opinii biegłego, sporządzonej w dniu 25 lutego 2008 r., określającej czas kolejnych, będących przedmiotem zarzutu wycinek drzew na okres od 5 do 2 miesięcy wstecz, co umiejscawiało końcowy moment przestępnego działania w granicach dnia 25 grudnia 2007 r. Inną natomiast, o ile nie najważniejszą kwestią, byłaby skuteczność żądania dokonania odmiennych ustaleń w postępowaniu dotyczącym wykonania wyroku, którym prawomocnie już w tym przedmiocie rozstrzygnięto. Nie ulega wszak wątpliwości, że do ewentualnej ich zmiany mogłoby dojść tylko w wyniku (udanego) nadzwyczajnego zaskarżenia tegoż właśnie prawomocnego wyroku. Wyroku tego Prokurator Generalny jednak nie zaskarżył. Wobec tego można przypuszczać, że źródło prezentowanego w niniejszej kasacji stanowiska leży w interpretacji pojęcia czasu popełnienia przestępstwa, ujętego w przepisie art. 6 § 1 k.k. Tylko bowiem przy założeniu, że sedno zarzutu tej skargi tkwi w twierdzeniu, iż Sąd Rejonowy dokonał w zaskarżonym postanowieniu wadliwej, rażąco naruszającej treść tego unormowania jego wykładni, a dopiero wskutek tego błędnie ustalił fakt popełnienia przestępstwa w ujęciu czasowym, możliwe byłoby podzielenie rozumowania przedstawionego w kasacji, opartego na zarzucie rażącego naruszenia prawa materialnego. Pomimo jednak, że w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia (które zresztą pozostało poza zakresem ataku kasacyjnego) nie zawarto stosownych rozważań prawnych, założenia tego zaakceptować nie sposób.

Trzeba przypomnieć, że zgodnie z treścią art. 6 § 1 k.k. czyn zabroniony uważa się za popełniony w czasie, w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany. Jak wiadomo,

poszczególne typy czynów zabronionych przewidują różne formy realizacji znamion w ujęciu czasowym. Nie wychodząc poza realia niniejszej sprawy wypada zaznaczyć, że traktowany jako jedno przestępstwo czyn ciągły (art. 12 k.k.), charakteryzujący się wielością podjętych zachowań, ze swej istoty jest rozciągnięty w czasie. Wobec tego, dla uściślającego określenia czasu popełnienia takiego przestępstwa – co ma znaczenie z punktu widzenia szeregu konsekwencji prawnych, w tym określonych w art. 75 § 1 k.k. – należy sięgnąć do wypracowanych w doktrynie i judykaturze [zob. m. in.: A. Marek: Prawo karne, Warszawa 2000, s. 72-73, A. Zoll (red.): Kodeks karny, Część ogólna, Komentarz, Kraków 2004, s. 120-122, A. Wąsek: Kodeks karny, Komentarz, t. I, s. 82-85, a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2002 r., II KKN 387/01, Lex nr 52943 i przytoczone tam judykaty], wynikających z treści art. 6 § 1 k.k. i niebudzących wątpliwości, zasad. Wynika z nich jasno, że za czas popełnienia przestępstwa ciągłego uznaje się ostatni moment działania sprawcy, a więc mówiąc najjaśniej, czas ostatniego ze składających się na to przestępstwo zachowań.

W tym świetle Sąd Rejonowy uprawniony był do stwierdzenia, że w prawomocnym wyroku, wydanym w sprawie V K 101/08, przypisującym Grzegorzowi B. dopuszczenie się, w okresie od września 2007 r. do grudnia 2007 r., czynu ciągłego zakwalifikowanego na podstawie art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., czas popełnienia tego przestępstwa określono na dzień 31 grudnia 2007 r., a więc na ostatni dzień tegoż miesiąca. Nie ma żadnych przesłanek do uznania – a być może i na takim założeniu bazuje kasacja – że przestępstwa tego, według rozważanego orzeczenia, skazany miał się dopuścić w innej, niż ostatni dzień grudnia dacie, choćby np. w dniu 1 grudnia 2007 r., czy w dniu 12 grudnia 2007 r. (tj. – na co wskazuje argumentacja skargi – przed uprawomocnieniem się, z dniem 13 grudnia 2007 r., wyroku w sprawie V K 228/07). W nieunikniony bowiem sposób musiałoby to zarazem oznaczać przyjęcie innego okresu podjętych w

ramach czynu ciągłego zachowań, niż wskazany w prawomocnym wyroku. Nie może natomiast nasuwać wątpliwości, że określenie w nim okresu działania „do grudnia”, w każdym razie odpowiada stwierdzeniu, że przypisane zachowania miały miejsce także w grudniu. To zaś z kolei – przy odstąpieniu od jeszcze bliższego sprecyzowania końcowej granicy działania, przez wskazanie choćby na początek, czy też połowę grudnia – odpowiada znaczeniu całego miesiąca (ustaleniu nieprzerwanego – „w krótkich odstępach czasu” – działania w ciągu tego miesiąca i miesięcy poprzedzających, od września), nie zaś jego początkowej lub innej dowolnej daty. Tym bardziej też nie oznacza, że działanie to miało miejsce w okresie do końca listopada. Dodatkowo więc trzeba w tym miejscu zaakcentować, że przy braku wskazania w opisie czynu ciągłego konkretnego dnia miesiąca (albo innego punktu czasowego), podanego w wyroku jako końcowy moment działania sprawcy, za czas popełnienia tego przestępstwa, w rozumieniu art. 6 § 1 k.k., traktować należy ostatni dzień tego miesiąca.

W powyższym świetle pozostaje już tylko skonstatować, że zaskarżone kasacją postanowienie nie zawiera omawianych błędów z zakresu prawa materialnego. Stwierdzenie, że czas popełnienia przez skazanego czynu ciągłego został w tym rozstrzygnięciu ustalony prawidłowo, w zgodzie z regułą wynikającą z treści art. 6 § 1 k.k., przesądza o trafności zajętego w związku z tym stanowiska Sądu Rejonowego co do spełnienia rozważanego, wynikającego z treści art. 75 § 1 k.k., warunku obligatoryjnego zarządzenia wykonania wobec Grzegorza B. kary pozbawienia wolności. Przesądza zarazem ostatecznie o ocenie, że zarzut skargi kasacyjnej, podnoszący rażące naruszenie przytaczanego przepisu przez wadliwe jego zastosowanie, sformułowany został w sposób nieuprawniony, bowiem polegający na niecelnej próbie podważenia

ustalenia leżącego u podstawy zastosowania tego unormowania w zaskarżonym rozstrzygnięciu.

Z tych zatem względów Sąd Najwyższy kasację oddalił.